

## Theologische Commissie

### Aanbeveling aan het Provinciaal Bestuur betreffende de viering van het Heilig Avondmaal in deze pandemische tijden

Beste zusters en broeders van het Provinciaal Bestuur,

U vroeg ons als commissie om een aanbeveling. Wij hebben deze vraag in een schriftelijke procedure besproken en zijn betrekkelijk eensgezind over het hoofdpunt: Het Heilig Avondmaal volledig of helemaal niet te vieren. Daarom bevelen wij het aan de komende - hopelijk afzienbare - tijd waarin kerkdiensten niet plaats kunnen vinden of alleen met duidelijke hygiënische concepten, het zonder virtuele avondmaalsvieringen te doen.

Van de meeste gemeenten, in Nederland, Duitsland, Denemarken of Zwitserland, weten wij dat er overtuigende hygiëneprotocolen zijn uitgewerkt, waarin ook een viering van het Heilig Avondmaal is opgenomen. Hier gelden specifieke regelingen voor de afzonderlijke landen of zelfs regionale beperkingen ten aanzien van het aantal deelnemers aan de diensten. Daarom kunnen wij hiervoor geen algemene adviezen formuleren.

Wij hebben nog niet kunnen spreken over een hybride model, dat wil zeggen avondmaalsvieringen in de kerk met gemeenteleden die via Internet deelnemen. Dit proces is nog in de beginfase van het nadenken over virtuele mogelijkheden in het kerkelijk leven.

Nu enkele redenen:

1) Onze Kerkorde, die ook de theologie in paragrafen vat, hecht veel belang aan het Avondmaal als een samenkomst van de gemeente; zo staat er in § 1651, 1: De bediening van de sacramenten is aan de gemeente als Lichaam van Christus toevertrouwd. Daarom is de viering van het Avondmaal zaak van de gemeente. Enerzijds wordt afstand genomen van het concept dat een individuele priester namens de gemeente het Avondmaal kan vieren; anderzijds wordt het Avondmaal niet gezien als een sacrament voor de individuele persoon, maar als een viering van de "eenheid en gemeenschap die de gelovigen met Christus en met elkaar hebben" (§ 671). De viering van afzonderlijke groepen is denkbaar als deel van de gemeente, vooral aan het ziekbed (§ 1651, 2), maar aan een verdere vermindering van personen is daarbij niet gedacht. Over de viering zelf zegt § 1650, 1: "De tegenwoordigheid van Christus staat centraal bij het Avondmaal. Belangrijke elementen zijn de inzettingswoorden en het eten en drinken overeenkomstig de overlevering van het Nieuwe Testament in gemeenschap met Christus en de Gemeente. "Er wordt hier geen interpretatie gegeven van de inzettingswoorden, omdat er in onze kerk verschillende ideeën over bestaan en hun plaats hebben. Het wordt echter beschouwd als een sacrament waarin iets gebeurt dat niet in onze handen ligt en dat niet volledig kan worden verklaard; de verklaringen reiken van het Avondmaal als symbolische handeling tot de werkelijke aanwezigheid van Christus. De vraag blijft of dit mysterie digitaal doorgegeven en gecommuniceerd kan worden.

Hierop sluit het volgende aan: De leiding van een viering van het Avondmaal door een geordende persoon maakt deel uit van onze kerkelijke praktijk. De drempels voor een tijdelijke uitzondering voor particulieren zijn terecht hoog. Een verandering op dit punt kan/mag alleen als proces van de wereldwijde Broeder-Unitéit gebeuren.

2) Welnu, in de loop van de geschiedenis van onze Broeder-Unitéit heeft deze binding herhaaldelijk geleid tot tijden waarin de viering van het Avondmaal slechts met moeite of helemaal niet mogelijk was, zoals in tijden van vervolging of in de zendingsgebieden. Des te groter was de vreugde wanneer het Avondmaal weer gevierd kon worden na een periode van ontbering. Voor ons was behulpzaam te bedenken dat deze Lijdenstijd in feite zoets is als een sterk verlengde "Grote Sabbat", die in het Jodendom onder meer wordt gevierd op de eerste en de laatste dag van Pesach. Dit is ook de vorm die de Lijdenstijd in 2020 had.

3) Het Avondmaal is, op zijn eigen manier, iets van een verbeelding. In zijn afwezigheid stellen wij ons de aanwezigheid van Christus voor. Maar om dat te doen, hebben wij elkaars aanwezigheid nodig. Anders werkt het niet. Wij hebben op dit moment al moeite genoeg met ons onze menselijke aanwezigheid voor te stellen. In het gesprek werd ook duidelijk dat het mogelijk is om gemeenschap op afstand te hebben, terwijl wij ons op een andere plaats bevinden; in de Uniteit is dat sinds de Uniteitssynode van 1957 gebruikelijk, namelijk in het gebed. De Uniteitsgebedswacht is een mogelijkheid van speciale verbondenheid. Daarom is het in deze tijd buitengewoon belangrijk om het gebed alleen en met elkaar te praktiseren. Er zijn mooie voorbeelden van gebedsgroepen op sociale media, maar ook om gewoon samen een tijd voor gebedsintenties af te spreken. Er zijn veel creatieve pogingen in die richting geweest. Als het gaat om tekenen van verbondenheid met elkaar, kunnen wij denken aan virtuele vormen van een liefdemaal of de verbondsbeker, waardoor wij elkaar bemoedigen, sterken en een persoonlijke zegen meegeven.

4) Ambivalent is het argument van Paulus dat wij rekening moeten houden met de zwakken, dat wil zeggen, dat wij ons speciaal met hen verbonden moeten voelen. Het virtuele Avondmaal zou kunnen worden opgevat als een bescherming van de "zwakken". In de context van de gemeente is naar onze mening bij het gebruik van de nieuwe virtuele mogelijkheden te weinig aandacht besteed aan de groep van broeders en zusters zonder toegang tot de digitale wereld. Door ons handelen zusters en broeders uit te sluiten is zeker niet opbouwend in deze Stille Week.

Het argument is duidelijker van toepassing op het idee om gezinnen thuis het Avondmaal te laten vieren. Waarom deze bevoorrechte speciale regeling voor gezinnen, wat doet het met de velen in onze gemeenten die alleen (moeten) wonen? Ook wordt de analogie met de Seder-viering (aan het begin van Pesach) betwistbaar in het licht van het feit dat Jezus' viering met zijn vrienden op de Seder-avond niet in de traditionele familiestructuur plaatsvond, maar met zijn vrienden. De vroege kerk nam veel familiestructuren in het Romeinse Rijk over, met het oog op haar gemeenteleden die nu buiten hun familie stonden.

5) Een laatste punt is het proces van toenadering in de oecumene. Sinds de oecumenische verklaring van convergentie over doop, eucharistie en ambt die in 1982 in Lima werd aangenomen, hebben wij vele stappen in elkaars richting gezet. Met verreweg de meeste kerkgenootschappen kunnen wij zelfs samen Avondmaal vieren. Als voorbeeld is er de zogenaamde Lima-Liturgie. Hoe snel geven wij de gemeenschappelijke weg weer op, in plaats van samen moeizaam kleine stapjes te zetten om te zien wat er samen mogelijk is?

Er is hier een interessant gesprek op gang gekomen dat wij in de Theologische Commissie zullen voortzetten en ook in onze provincie zullen verwelkomen - en niet alleen over digitale Avondmaalsvieringen - maar meer in het algemeen over de mogelijkheden en beperkingen van digitale media voor kerkdiensten.

15 maart 2021

**Theologische Commissie:**

Volker Schulz, Basel, voorzitter

Rhoïnde Mijns-Doth, Utrecht, vice-voorzitter

Damaris Enkelmann, Berlijn/Cottbus

Rita Harry, Den Haag

Henna van Hell, Dresden

Christoph Levin, München

Peggy Mihan, Neugnadenfeld

Sandra Oosterwolde, Harderwijk

Johann Waas,

Johannes Welschen, Gouda